

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

10 november 2005

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de heren Frans Wymeersch, Stefaan Sintobin, Pieter Huybrechts en Wim Van Dijck
en de dames Marleen Van den Eynde en Katleen Martens –**

betreffende de krachtlijnen voor een nieuw en vernieuwend mestbeleid in Vlaanderen

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Begin jaren negentig vaardigde Europa de Nitraatrichtlijn uit met de bedoeling de nefaste invloed van nitraten op het leefmilieu terug te dringen. Dat moest gebeuren via het reduceren van de mestoverschotten in de landbouw. Het resulteerde in Vlaanderen in de Mestactieplannen I en II (MAP I en II).

De 100%-mestverwerkingsplicht bleek technisch en financieel moeilijk haalbaar en werd via het MAP II ter de voorbije jaren teruggeschoefd naar een lager niveau.

Het is echter duidelijk geworden dat er, ondanks de onmiskenbare daling van het mestoverschot, van een echte versoepeling van de mestverwerkingsplicht geen sprake kan zijn wanneer men in Vlaanderen onverminderd de doelstellingen van de Europese Nitraatrichtlijn blijft onderschrijven en de bestaande bemestingsnormen herbevestigt.

De potentiële dierlijke productie van difosforpentoxide die er bij een maximale dierbezetting zou zijn, bedraagt 85 miljoen kilogram. De plaatsingsruimte in Vlaanderen kan 50 miljoen kilogram aan. Het initiële overschot bedraagt dus 35 miljoen kilogram. Door het gebruik van fosforarm voeder, de natuurlijke afbouw en de warme sanering werd het overschot in 2003 gereduceerd tot 6 miljoen kilogram.

Het aandeel van de mestexport en de mestverwerking blijft in het huidige driesporenbeleid echter onvoldoende. In juli 2004 was er in Vlaanderen een vergunde mestverwerkingsplicht van ruim 5 miljoen ton dierlijke mest. Dat komt overeen met een totale capaciteit van ruim 35 miljoen kilogram difosforpentoxide en 52 miljoen kilogram stikstof. Dat betekent dat de kloof tussen de vergunde capaciteit, de beschikbare en werkelijk operationele capaciteit groot blijft.

Het mestbeleid in Vlaanderen is dan ook dringend aan herziening toe. Hiervoor zijn er verschillende redenen. Er is de dwang van Europa, er is de gewijzigde situatie op het terrein, die nieuwe aanwendingen van een eventueel mestoverschot mogelijk maakt, maar er is vooral het feit dat de huidige decreetgeving onwerkbaar blijkt, en ondoorzichtig en ingewikkeld is. Bovendien levert die niet de gewenste resultaten op.

Uitgangspunt is dat een mestdecreet een milieu-decreet is en geen economisch decreet mag zijn dat ernstige sociaal-economische gevolgen veroorzaakt. Zijn die gevolgen er wel, dan moet de overheid die opvangen en wegwerken.

Mest is een grondstof, geen afvalstof. Als blijkt dat door een teveel aan mestproductie een milieuprobleem ontstaat, moet dat worden weggewerkt op een voor de boer doorzichtige, eenvoudige en zo goedkoop mogelijke manier.

Wij hinken steeds achter Europa aan. De Europese regelgeving is wat ze is, net zoals de aandacht voor de milieuproblematiek een noodzakelijk gegeven is. Maar dat geldt evenzeer voor de economische toekomst van onze landbouw. Onze Vlaamse landbouw zorgt voor een kwaliteitsvolle, gezonde voedselverstrekking. Onze landbouwsector met toelevering en afgeleide sectoren, is zeer belangrijk voor onze economie. Afgezien van het feit dat men soms bij heel wat Europese regels de nodige vragen kan stellen en we soms klakkeloos steeds de beste van de Europese klas willen zijn, willen wij onze verantwoordelijkheid niet ontlopen. Men moet echter, als men zich beroept op de Europese Nitraatrichtlijn, die ook volledig willen lezen. In die richtlijn staat immers ook dat, als er zich nieuwe technologische of wetenschappelijke evoluties voordoen, de richtlijn kan worden gewijzigd. Ons inziens zijn deze nieuwe wetenschappelijke evoluties voorhanden.

Wat de kwetsbare gebieden betreft, kan er door de geografische en demografische eigenheid van Vlaanderen met zijn typische landbouwstructuur, hoge bevolkingsdichtheid, verwevenheid tussen wonen, werken, bedrijvigheid en open ruimte, géén sprake zijn van een volledige inkleuring van heel Vlaanderen als kwetsbaar gebied. Met de technische én technologische mogelijkheden alsook een beetje politieke goede wil moet het mogelijk zijn de kwetsbaarheid van de gebieden flexibel te benaderen. Met een fijnmazig en accuraat meetnet kan er jaarlijks worden geëvalueerd én bijgestuurd. Met het opzetten van zo'n uitgebreid meetpuntennet moet het zelfs mogelijk zijn jaarlijks op bedrijfsbasis en zelfs per ceelsmatig, te bepalen wat de toegestane hoeveelheid opbrengbare mest is.

Wij gaan uit van vijf principes:

Laat de boer boeren

Maak het mestbeleid en de reglementering eenvoudig en doorzichtig, geen ellenlange waslijst van regeltjes, geen administratieve rompslomp. De job van de landbouwer is 'boeren'. De overheid moet hem daar de tijd en de ruimte voor geven.

Geen openlijke of verdoken afbouw van de sector

Een decreetgeving inzake leefmilieu moet de milieu-problemen aanpakken maar kan niet ingrijpen in het sociaal-economische weefsel. Meer nog. Als er sociaal-economische gevolgen zijn van een milieuwetgeving, moet de overheid die door andere maatregelen wegwerken of compenseren. Wij verwerpen de koude of warme sanering in het kader van de mestproblematiek. Afkomen van de vergunningen kunnen we niet accepteren. Meer nog, zelfs voor de individuele landbouwer moet het (als hij dat nodig en nuttig acht voor zijn bedrijf) mogelijk zijn uit te breiden.

Het leveren van de noodzakelijke milieu- en bouwvergunningen mag niet worden afgebouwd. Samenvoeging en overname betekent dan ook voor ons samenvoegen of overnemen van hele bedrijven met de totale capaciteit.

Geen heffingen

Het is toch al te gek dat men, omdat men iets produceert, daarop een belasting zou moeten betalen. Een basisheffing kan dus niet. We verzetten ons trouwens tegen onverschillig welke heffing. Bij een goede reglementering moet echter wel een goed handhavingsbeleid gevoerd worden. Dat bekent dat inderdaad de vervuiler zal betalen, na het opmaken van een proces-verbaal, en dat dat door de daarvoor bevoegde rechters zal moeten worden beslecht.

Alle heffingen in het kader van de milieureglementering gaan naar het MINA-fonds. Dit fonds wordt gebruikt om investeringen in milieuprojecten te ondersteunen. De landbouw en de mestverwerking vallen hier echter buiten en die financiële middelen verdwijnen dus uit de sector!

Sluitstuk: mestverwerking

Op dit terrein zijn al heel wat inspanningen geleverd, zeker en vooral door de landbouwers zelf en de privé-sector. Om allerhande redenen, veelal ook van financiële aard, komt een en ander echter nog niet helemaal van de grond. De bereidheid om te

investeren is er wel, maar er zijn nog te veel obstakels die de mogelijkheid tot het opzetten van de mestverwerking afremmen. Een teveel aan mest moet naar de verwerking kunnen. Daarom moet de overheid, die ons uiteindelijk toch de milieunormen oplegt, zijn verantwoordelijkheid nemen en desnoods zélf mee participeren in de verwerking.

Of dat nu rechtstreeks gebeurt of via intercommunales, via een PPS-systeem of op een andere manier, is van minder belang, maar de mogelijkheid moet er zijn. Wat houdt de Vlaamse overheid tegen? Als het teveel aan mest als 'afval' wordt bestempeld, wat is dan het verschil met de afvalverwerkende industrie waar de overheid toch ook het voortouw neemt en actief in optreedt?

Bovendien is het duidelijk dat de ruimtelijke vestiging van grote verwerkingsinstallaties heel wat maatschappelijk debat veroorzaakt. De omzendbrief RO/2000/2 geeft richtlijnen m.b.t. locaties voor mest- en mestverwerkingsinitiatieven in Vlaanderen. Die omzendbrief wordt door de bevoegde instanties echter vaak verschillend geïnterpreteerd en heeft juridisch geen enkele draagkracht. De verschillende bestuursniveaus moeten in hun ruimtelijk beleid rekening houden met deze problematiek en, waar mogelijk, in ruimtelijke uitvoeringsplannen specifieke zones afbakenen.

Overheid, neem zélf uw verantwoordelijkheid

Er bestaan momenteel geen kanalen om mestverwerkingsprojecten te subsidiëren. In het vorige regeerakkoord heeft de toenmalige Vlaamse Regering zelfs expliciet de niet-subsidieerbaarheid van mestverwerking opgenomen en ze motiveerde dat op basis van de Europese regelgeving vanuit het principe 'de vervuiler betaalt'. Daar mest echter veel meer is dan een 'afvalproduct' en op de eerste plaats een basisgrondstof is, zou de Vlaamse overheid de subsidieerbaarheid van mestverwerking creatief moeten onderzoeken. De mogelijkheid om mestverwerking te ondersteunen met investeringssteun vanuit het VLIF moet ten volle worden onderzocht. Naar analogie met het fonds hernieuwbare energiebronnen moeten initiatiefnemers middelen ter beschikking krijgen om de voorstudie en de optimalisatie van systemen te financieren.

Niet alleen in het kader van het opzetten van een werkbaar systeem van mestverwerking moet de overheid zijn verantwoordelijkheid nemen. Ook inzake allerlei andere 'milieuregeltjes' en regelgevingen inzake ruimtelijke ordening die de mestverwerking in de weg

staan, moet de overheid klare taal spreken, want op die terreinen schiet de overheid vandaag tekort. Hetzelfde kan gezegd worden van mogelijke bio-methanisatieprojecten die worden tegengehouden wegens een bijna kafkaëske decreetgeving.

Dezelfde overheid moet ook inzien dat zij in het verleden in het mestdossier fouten heeft begaan en moet bereid zijn die fouten te herstellen.

Het is duidelijk dat het huidige mestdecreet in het algemeen en het principe van de ‘verwerkingsplicht’ in het bijzonder een onvoldoende economisch onderbouwd draagvlak hebben. De volledige verwerking van varkensmest blijkt economisch onverantwoord vermits de huidige totale verwerkingskost van ruwe varkensmest (25 à 30 euro per ton) het gemiddelde arbeidsinkomen in de sector van de laatste 10 tot 20 jaar benadert. Bovendien vormt de verwerkingsplicht veelal een bedreiging voor de toekomst van juist de economisch leefbare ‘grotere’ bedrijven en de jonge groeiende bedrijven. Investerings in mestverwerking zijn door het grote aantal onzekerheden voor zowel de investeerder als de kredietverstrekker bijzonder risicovol.

Ook de Mestbank moet eindelijk worden wat ze zou moeten zijn: een bemiddelaar en een doorgeefluik om de emissierechten te helpen verhandelen.

Emissierechten mogen immers verhandelbaar zijn, maar moeten wel strikt gereguleerd zijn. De individuele boer mag niet het slachtoffer worden van een pervers systeem. Garanties voor jonge en familiale bedrijven moeten worden ingebouwd zodat niet alles op termijn zal worden geconcentreerd bij de vee-industrie.

Dit voorstel van resolutie gaat uit van bovengenoemde uitgangspunten met de uiteindelijke bedoeling een leefbare, duurzame landbouwsector in Vlaanderen te behouden en tegelijkertijd de mestpro-

blematiek op te lossen in het kader van een gezonde milieupolitiek die tevens past binnen een realistisch Europees kader.

Frans WYMEERSCH

Stefaan SINTOBIN

Pieter HUYBRECHTS

Wim VAN DIJCK

Marleen VAN DEN EYNDE

Katleen MARTENS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:

- 1° de vigerende Europese regelgeving;
- 2° het bestaande mestoverschot in Vlaanderen;
- 3° de ingewikkelde decreetgeving inzake mestbeleid in Vlaanderen;
- 4° de specifieke kenmerken van onze intensieve Vlaamse veeteelt;
- 5° de geografische en demografische structuren in Vlaanderen;
- 6° de bestaande beperkingen inzake ruimtelijke ordening;
- 7° het gegeven dat de pijler mestverwerking en export van dierlijke mest in het mestbeleid momenteel onvoldoende resultaten boekt;
- 8° de noodzaak in Vlaanderen een duurzame en rendabele landbouwsector te behouden en indien mogelijk te versterken en uit te bouwen, ook op bedrijfsniveau;
- 9° de rol van de landbouwsector als verstrekker van kwalitatief hoogstaand en veilige voeding;
- 10° de positie van de agrarische en para-agrarische sector in ons economisch bestel;
- 11° de gewijzigde inzichten inzake leefmilieu en volksgezondheid;

– overwegende dat:

- 1° een milieuregelgeving geen economische beperkingen mag inhouden;
- 2° er op het vlak van mestverwerking een duidelijke kloof is tussen de vergunde capaciteit enerzijds en de beschikbare en operationele capaciteit anderzijds, waarbij vooral de groot-schalige mestverwerkingsinstallaties moeilijk gerealiseerd worden;

– vraagt aan de Vlaamse Regering:

1° onmiddellijk werk te maken van een nieuw en vernieuwend mestbeleid in Vlaanderen dat rekening houdt met volgende uitgangspunten:

- a) een eenvoudige en doorzichtige regelgeving, ook in het vergunningenbeleid;
- b) een eenvoudige administratie voor de individuele landbouwer;
- c) geen openlijke of verdoken afbouw van de sector maar gezonde groeikansen voor de sector en de individuele bedrijven;
- d) geen heffingen maar een sluitende handhaving waarbij de handhabingsbepalingen worden georiënteerd op de handhaving in het milieurecht;
- e) alle kansen voor een werkbare mestverwerking, waarbij de vergunningsproblematiek wordt vereenvoudigd en de diverse wetgevingen meer op elkaar worden afgestemd, wat moet leiden tot maximale rechtszekerheid en tot een vlottere beoordeling van kredietaanvragen door de financiële instellingen;

2° hiertoe de volgende elementen in een nieuw decreet te willen opnemen:

- a) verdere uitbouw van een fijnmazig meetnet. Dat meetnet zal intensief worden benut. Op basis van de meetresultaten zullen de eventuele kwetsbare zones jaarlijks kunnen worden aangepast;
- b) streng handhavingsbeleid via de geëigende gerechtelijke weg, niet via de Mestbank. Dat handhavingsbeleid moet een dubbele sanctionering vermijden. Dat zal kunnen juist omdat het via de gerechtelijke weg zal gebeuren;
- c) de Mestbank moet, naast een controle- en distributieorgaan, een ombudsfunctie hebben en een doorgeefluik zijn van informatie. Een bemiddelaar tussen individuele bedrijven en tussen individuele bedrijven en de

- mestverwerking. De Mestbank zal ook zorgen voor de inventarisatie van vee en grond en zal tevens de taak van het bestaande MestTransportInternetLoket overnemen. De uiteindelijke rol van de Mestbank moet erin bestaan dat de geproduceerde mest in Vlaanderen op een zo optimaal mogelijke manier wordt aangewend en dat een eventueel uiteindelijk overschot naar de mestverwerking wordt gebracht;
- d) stimuleren van het gebruik van voeders met lage nutriënteninhoud en het gebruik van steeds betere voedertechnieken;
 - e) de vervanging van kunstmest door het gebruik van dierlijke mest in akkerbouwgebieden moet worden aangespoord;
 - f) stimuleren van mestexport en zorgen voor een betere ondersteuning van de particuliere afzet, waardoor de mestverwerkingssector zijn producten beter kan valoriseren en zijn imago kan verbeteren;
 - g) invoeren van nutriëntenemissierechten die verhandelbaar zijn via een sluitend systeem dat misbruiken tegengaat en dat garanties en bescherming biedt voor jonge en familiale veeteeltbedrijven. Die emissierechten zullen jaarlijks worden bepaald afhankelijk van de meetresultaten op bedrijfsniveau. Daardoor zal het mestoverschot op een meer economisch verantwoorde manier kunnen worden aangepakt;
 - h) het opzetten, ondersteunen en zelfs participeren in een rendabele en financieel haalbare mestverwerking. Structureel moeten daartoe alle mogelijkheden worden onderzocht, inclusief de participatie via eventuele PPS-systemen, echter zonder de reeds geleverde inspanningen te negeren. Integendeel, die moeten worden gevalideerd en ingeschakeld in nieuwe initiatieven;
 - i) invoeren van een beloningssysteem voor die bedrijven die minder produceren dan hun emissierechten hun toestaan. Via het invoeren van bonusmaatregelen kunnen nieuwe investeringen in mestverwerking worden ondersteund;
 - j) de bestaande bemestingsnormen worden in eerste instantie herbevestigd;
 - k) de uitrijregeling wordt niet langer decretaal bepaald. Het is de bevoegdheid van de minister om jaarlijks, op basis van objectieve gegevens en binnen een bepaalde termijn, de uitrijperiodes vast te stellen;
 - l) alle alternatieve benuttingsmogelijkheden van mest zullen worden gestimuleerd. In de eerste plaats wordt gedacht aan winning van alternatieve energie. Daartoe moeten alle mogelijke obstakels inzake de leefmilieuregelgeving en de decreetgeving over ruimtelijke ordening worden weggewerkt;
 - m) wie een tijdlang, om welke reden dan ook, niet produceert, verliest geheel noch gedeeltelijk zijn milieuvergunning;
- 3° er via de daartoe geëigende kanalen op aan te dringen dat de Europese regelgeving, in casu de Nitraatrichtlijn en alle andere Europese bepalingen met betrekking tot de mestproblematiek, wordt geëvalueerd in het kader van de geëvolueerde inzichten op wetenschappelijk en technologisch gebied.

Frans WYMEERSCH

Stefaan SINTOBIN

Pieter HUYBRECHTS

Wim VAN DIJCK

Marleen VAN DEN EYNDE

Katleen MARTENS
